CZU: 94-051(498)"19"(092) https://doi.org/10.59295/lrr2024.22

Regele Ferdinand și Regina Maria în sprijinul idealului unității naționale

Sorin Liviu DAMEAN
UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
0000-0002-3515-2464

King Ferdinand and Queen Mary in support of the ideal of romanian national unity. Since the moment he ascended to the throne as King of Romania, on September 28/October 11, 1914, Ferdinand I promised the representatives of the nation that he would be "a good Romanian". King Ferdinand and Queen Mary, although of foreign descent, fully identified with the interests of the nation and acted accordingly for the unification of all territories inhabited by Romanians within the borders of the same state. They would endure, along with their subjects, the privations of war, the humiliations of defeat, and despair, but they would keep alive the hope for final victory and the righteousness of the national cause. While King Ferdinand, as the supreme commander of the army, dedicated himself to inspections at the front, military exercises and maneuvers, visiting hospitals with the wounded, and awarding distinctions to soldiers who distinguished themselves at the front, Queen Mary devoted her energies to visiting and caring for the wounded, as well as charitable actions for the benefit of the army. The Sovereigns had to endure the humiliations of concluding a separate peace with the enemy, but also the joy of initiating the process of achieving national unity through the union with the Kingdom of Romania of Bessarabia (March 1918). Then they experienced the satisfaction of re-entering the fight alongside allies and finalizing the process of national unity through the union of Bukovina (November 1918) and, as a crowning achievement of previous stages, the union of Transylvania, Banat, Crișana, and Maramureș with the motherland. A new challenge for the Sovereigns of Romania would be to obtain international recognition of the borders established during 1918, especially Queen Mary managing, through her selflessness and personal charm, to convince the European political and diplomatic world of the righteousness of the cause and interests of the Romanian state. In gratitude for their commitment to the national ideal, the Romanians organized their Coronation ceremony in Alba Iulia (October 1922) as a symbol of national unity.

Keywords: Romania, King Ferdinand, Queen Mary, Worl War I, National Unity

După 25 de ani petrecuți în România ca Principe moștenitor, Ferdinand de Hohenzollern-Sigmaringen succeda la tron unchiului său Carol I, la 28 septembrie/11 octombrie 1914[1]. Avea în acel moment 49 de ani și nu reușise să impresioneze prin ceva anume opinia publică din România. Ținut departe de viața politică și treburile publice, se consacrase îndeosebi domeniului militar, având și pregătirea necesară în această direcție[2]. Regele Carol I, preocupat în permanență de problema succesiunii la tron și asigurarea viitorului și continuității dinastiei, reușise să aranjeze căsătoria lui Ferdinand, în 1893, cu Prințesa Maria de Edinburgh, nepoata Reginei Victoria a Marii Britanii. O căsătorie inspirată, care nu a reprezentat doar o lovitură de imagine, anume înrudirea dinastiei din România cu cea britanică de Saxa-Coburg și Gotha, ci și una prolifică, perechea princiară având, până la urcarea pe tron șase copii, dintre care trei băieți. În felul acesta, viitorul dinastiei era asigurat.

Urcarea pe tron se petrece în momente dificile și de incertitudine, determinate de izbucnirea războiului mondial, societatea românească fiind împărțită, în principal, în două tabere din perspectiva potențialei realizări a unității naționale: cea a *antantofililor* (adepții intrării în război alături de Franța, Marea Britanie și Rusia, pentru unirea românilor din Transilvania, Banat și Bucovina cu Vechiul Regat), mai consistentă și mai vocală, și cea a *germanofililor* (partizanii intrării în război alături de Puterile Centrale, Germania și Austro-Ungaria, pentru recuperarea Basarabiei aflată sub stăpânirea Rusiei țariste), ceva mai rezervată. În aceste împrejurări delicate, România își proclamase *neutralitatea* în Consiliul de Coroană de la Sinaia din 21 iulie/3 august 1914, deși Regele Carol I crezuse că alianța cu Puterile Centrale (ce fusese semnată în 1883 și reînnoită cu o frecvență de cinci ani, ultima dată în 1913) ne-ar fi impus intrarea în război alături de acestea[3]. Trebuie precizat că printre oamenii politici existau și adepți ai neutralității până la capăt (nu numai a unei neutralități de conjunctură), precum Theodor Rosetti și Titu Maiorescu, doi foști prim-miniștri.

O primă dovadă a sentimentelor sincere ale noului rege și primită cu speranță de către români a reprezentat-o declarația sa făcută în fața reprezentanților națiunii, cu prilejul depunerii jurământului, unde oferea asigurări că va fi „*un bun român*”[4]. De asemenea, mai multe mărturii contemporane probează că Regele era

---

1 Folosim ambele date ale calendarului iulian, valabil în România, și ale calendarului gregorian, valabil în Europa occidentală. În secolul XX, diferența între cele două calendare era de 13 zile; am urmărit firul evenimentelor și în studiul nostru mai amplu intitulat: *Rolul monarhiei în istoria modernă a românilor și impactul asupra identității naționale*. În: *Cine sunt românii? Perspective asupra identității naționale*. Coordonator Vasile Boari. Cluj-Napoca: Editura Școala Ardeleană, 2019, pp. 429-455.

2 Urmase Școala militară din Kassel, iar la la terminarea studiilor militare îl regăsim în Regimentul I Infanterie Gardă din Potsdam, cu gradul de sublocotenent (1885); A se vedea Eugen Wolbe. *Ferdinand I, întemeietorul României Mari: o biografie*. București: Humanitas, 2006, pp. 23-24.

3 Mărturiile legate de desfășurarea acestui Consiliu de Coroană se regăsesc la: Ion Mamina. *Consilii de Coroană*. București: Editura Enciclopedică, 1997, pp. 27-52; A se vedea și Sorin Liviu Damean. Consiliile de Coroană de la Sinaia și Cotroceni. În: *Armata Română în războiul de reîntregire. Campaniile din anii 1916 și 1917*. Coordonator: Ion Giurcă. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2018, pp. 27-35.

4 *Cuvântări de Ferdinand I Regele României*. București: Fundația Culturală Principele Carol, 1922, p. 6; La rândul ei, Regina Maria consemna: „Noul Rege [Ferdinand] își depunea jurământul în fața poporului său; plin de toate nădejdile supușilor săi, sta în fața lor, pe pragul unei vieți noi. Era ca o carte necitită încă; nimeni nu-i știa gândurile, dar întrupa, poate, zorile unei mari înfăptuiri; poate că avea să fie cel care va împlini un vis îndelung visat…”; Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*. Vol. II. București: Editura RAO, 2013, p. 379.

hotărât să acționeze în limitele constituționalismului, în slujba intereselor naționale, chiar dacă aceasta ar însemna intrarea în război împotriva Puterilor Centrale[5]. Și dacă Regele trebuia să suporte cu stoicism presiunile tot mai intense exercitate de diplomația Puterilor Centrale, inclusiv din partea fraților săi, Wilhelm și Karl-Anton, ce activau în armata germană, consoarta sa, Regina Maria, întreținea cu verii săi, Regele George al V-lea și Țarul Nicolae al II-lea, o corespondență personală în favoarea intereselor României, în eventualitatea intrării noastre în război[6]. Inițiată „în afacerile și în secretele de stat, mai mult decât se obișnuiește pentru o regină", Suverana era perfect conștientă de responsabilitățile misiunii sale, mărturisind că împreună cu Regele: „Ajunseserăm să ne iubim țara cu o duioșie aproape dureroasă, viitorul ei era grija noastră neîncetată și, cu cât trecea vremea, ne dădeam seama din ce în ce mai bine că neutralitatea noastră nu putea dăinui veșnic"[7]. Însuși premierul liberal Ion I. C. Brătianu, într-o scrisoare adresată Reginei în ianuarie 1916, avea să recunoască meritele Suveranei în susținerea intereselor naționale: „Nu voi uita niciodată ce sprijin neprețuit a fost Majestatea Voastră pentru România și pentru cauza ei"[8].

Încununarea acestor eforturi, dublate de negocierile secrete inițiate și susținute cu convingere de premierul Brătianu, avea s-o reprezinte încheierea convențiilor cu caracter politic și militar cu *Antanta* (căreia i se alăturase și Italia) din 4/17 august 1916, unde statele aliate recunoșteau dreptul legitim al românilor de pe cuprinsul Imperiului austro-ungar de a se uni cu Vechiul Regat[9]. Următorul pas era obținerea asentimentului oamenilor politici de la putere și din opoziție, reuniți într-un nou Consiliu de Coroană la Cotroceni (14/27 august 1916), în privința intrării în război alături de *Antanta*. În respectiva întrunire, Regele Ferdinand avea să precizeze încă de la început că scopul convocării fusese acela de a comunica o decizie deja luată, exprimându-și speranța obținerii concursului celor prezenți pentru îndeplinirea ei. Recunoștea, de asemenea, cu sinceritate, că pentru a urma interesele țării, „s-a învins pe sine însuși", fiind totuși convins „că va învinge în acest război și că astfel, din jertfele ce ne așteaptă, va ieși îndeplinirea idealului nostru național".

În cursul dezbaterilor care au urmat nu au lipsit și momentele tensionate, precum opoziția categorică a rusofobului Petre P. Carp, care îi solicita Suveranului să respingă o asemenea politică nefastă și să rămână credincios Germaniei. Iritat de aceste cuvinte ale bătrânului conservator, Regele nu va ezita să-i răspundă că, de fapt, „Dinastia va urma soarta țării, învingătoare cu ea sau învinsă cu ea". La final, conștient de marile jertfe și cumplitele suferințe care vor urma deciziei de intrare în război pentru realizarea intereselor naționale, Suveranul făcea un ultim

---

5 I. G. Duca. *Memorii*. Vol. I. Ediție de Stelian Neagoe. București: 2015, Editura Machiavelli, Editura ISPRI, p. 153.

6 Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*. Vol. III, pp. 30-41; Diplomatul Constantin Diamandy consemna și el că Suveranii au demonstrat „înțelegere și un simț perfect al intereselor românești, dar, totodată, și dorința lor de a interveni personal în acele negocieri. În special, Majestatea Sa Regina Maria a scris în mai multe rânduri atât Țarului Rusiei, Regelui Italiei, cât și vărului ei, Regele Angliei, pentru a le explica care sunt dorințele României și arăta necesitatea ca pentru dezvoltarea viitoare a statului român acele dorințe să fie satisfăcute"; Dumitru Preda [et.al.]. *România în timpul Primului Război Mondial. Mărturii și documente*. Vol. I. București: Editura Militară, 1996, pp. 168-169.

7 *Ibidem*, pp. 29-30.

8 *Ibidem*, p. 45.

9 *1918 la români. Documente*. Vol. II. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, pp. 765-774.

apel la concordie națională[10]. Toate acestea demonstrează, fără putință de tăgadă, loialitatea Regelui față de patria sa adoptivă și față de interesele ei naționale, chiar dacă pentru aceasta a trebuit să lupte împotriva patriei natale și a familiei sale din Germania (care nu l-a mai recunoscut ca membru al Casei de Hohenzollern-Sigmaringen). O mărturie cât se poate de clară a sacrificiului de sine și a sentimentului datoriei (care l-a stăpânit, de altfel, toată viața), a faptului că s-a identificat în întregime cu națiunea pe care o conducea.

Atitudinea exemplară a Regelui în aceste împrejurări și decizia intrării în război împotriva Austro-Ungariei (14/27 august 1916) au fost primite, așa cum consemnează însăși Regina Maria, cu un entuziasm extraordinar de către populație[11]. În același sens, Vasile Th. Cancicov, martor al acestor împrejurări excepționale, consemna: „Regele a jucat o mare carte: ori Mare Român și Rege al României Mari, ori fără tronul României și șters din cartea neamului Hohenzollern. Înfrângerea României va fi și dezastrul lui; acest lucru poporul și armata l-a înțeles, așa se explică aclamațiunile de azi”[12].

Nu este cazul să insistăm aici asupra cauzelor înfrângerii din campania militară din a doua jumătate a anului 1916, care au dus la ocuparea Capitalei de către trupele germane la 23 noiembrie/6 decembrie 1916. De menționat că Regina Maria, în aceste dramatice clipe, și-ar fi dorit ca Regele să fi demonstrat mai multă fermitate și măsuri drastice menite a-i pedepsi pe ofițerii superiori care-și demonstraseră incompetența. De asemenea, în opinia sa, însuși Prințul moștenitor Carol ar fi trebuit să fie mult mai prezent în mijlocul soldaților, pentru a le ridica moralul și a-i îmbărbăta. Cât privește rolul său, chiar dacă va fi nevoită să suporte cu durere moartea ultimului fiu, micuțul Prinț Mircea (la 20 octombrie/2 noiembrie 1916), se va consacra, cu o constantă și nedezmințită conștiinciozitate, misiunii de a îngriji și a alina suferințele răniților, pentru a întreține și în spatele frontului credința în necesitatea sacrificiilor și flacăra vie a speranței în victoria finală.

Ocuparea celei mai mari părți a teritoriului de către trupele inamice va duce la evacuarea unei mari părți a populației civile, a forțelor militare, a Guvernului, a Parlamentului și a Familiei Regale în Moldova. Astfel, orașul Iași avea să se transforme în „*capitala rezistenței naționale*”. Noile împrejurări impuneau o mai bună coordonare a acțiunilor militare româno-ruse, sub comanda Regelui Ferdinand I, precum și înzestrarea trupelor române cu armament modern, sub directa supraveghere a misiunii militare franceze.

Timp de doi ani de aici înainte, Suveranul va fi mereu în mijlocul armatei sale, conducând ședințele operative cu superiorii din Marele Cartier General, supraveghind procesul de instruire a trupelor și asistând la exerciții și manevre de luptă menite a întreține spiritul combativ[13]. O demonstrează programul său zilnic, deve-

---

10 Ion Mamina. *Consilii de Coroană,* pp. 70-83; A se vedea și amintirile unui martor ocular, I. G. Duca. *Memorii*. Vol. I, pp. 366-382.

11 Maria, Regina României. *Jurnal de război*. Vol. I. Ediție de Lucian Boia. București: Humanitas, 2014, p. 109.

12 Vasile Th. Cancicov. *Jurnal din vremea ocupației*. Vol. I. București: Humanitas, 2015, p. 45.

13 Am detaliat aceste aspecte în articolul: Speranță și credință în victorie: Regele Ferdinand I în mijlocul ostașilor săi pe frontul din Moldova (1917). În: *Armata Română și Casa Regală a României: studii și articole prezentate la Sesiunea națională de comunicări științifice dedicată Zilei Arhivelor Militare, Pitești, 26 iulie 2022*. Brăila: Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2022, pp. 177-182.

nit aproape o rutină în acest sens. Făceau parte din acest veritabil ritual, ceremoniile de decorare a drapelelor acelor unități care s-au distins în luptă, conferirea de distincții militarilor care se afirmaseră prin actele lor de bravură, vizitarea spitalelor cu răniți, participarea la diferite acțiuni caritabile în beneficiul armatei etc.[14] Toate acestea aveau să demonstreze faptul că Regele, în egală măsură comandantul suprem al armatei, nu-și abandonează trupele, este alături de subordonații săi, suportă împreună cu ei privațiunile războiului, nu-și pierde speranța în victoria finală și este gata să-i conducă în luptă pentru apărarea fiecărei bucăți de pământ românesc. Și cum cea mai mare parte a armatei o reprezentau ostașii țărani, Regele, într-un discurs rostit în fața Armatei a II-a, la 22 martie/4 aprilie 1917, își exprima recunoștința sa și a patriei pentru sacrificiile lor și le promitea acestora, că, la finalul războiului, vor fi pe deplin îndreptățiți să primească pământ, dar și o mai largă participare la viața publică (ceea ce, de altfel, se va și întâmpla)[15].

În aceste vremuri de restriște, au existat și momente menite a renaște speranța, precum episodul sosirii la Iași, la 8/21 iunie 1917, a unui detașament de voluntari ardeleni și bucovineni, foști prizonieri pe teritoriul rusesc, gata să lupte alături de frații lor români. Simbolica horă a Unirii desfășurată în jurul statuii lui Cuza Vodă, precum și ovațiile entuziaste ale mulțimii din fața reședinței Regelui și a palatului Reginei au stârnit o emoție puternică în rândul Suveranilor[16].

Curajul de care a dat dovadă Regele, chiar și în toiul aprigelor lupte de la Mărăști, Mărășești, Oituz, din vara anului 1917, când adeseori fusese expus focului inamic, avea să fie remarcat și de aliații ruși, care consemnau că: „Regele României a fost în tot timpul pe front în regiunea luptelor aprinse și a localităților bombardate de artileria inamică. Prezența Regelui a înflăcărat mult pe soldații români”[17].

Prăbușirea frontului de Răsărit după preluarea puterii de către bolșevici la 25 octombrie/7 noiembrie 1917 și ieșirea Rusiei din război au pus oficialitățile române în fața unei alternative greu de acceptat, dar singura posibilă pentru a ne menține ființa statală: declanșarea negocierilor pentru încheierea unui armistițiu și a unei păci separate cu inamicul. În aceste momente de deznădejde, Suveranul României nu a fost scutit de atitudinea arogantă a inamicului, care, prin reprezentantul austro-ungar Ottokar Czernin, în întâlnirea din gara Răcăciuni, la 14/27 februarie 1918, a ținut să-i reproșeze „îndrăzneala” de a fi declarat război împotriva Puterilor Centrale, lansând un adevărat ultimatum pentru acceptarea condițiilor grele ale

---

[14] A se vedea în acest sens lucrarea: *Casa Regală a României în cronicile „neoficiale” ale „Monitorului Oficial”, 1914-1924*. Vol. I. București: Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, pp. 166-203; Noi înșine am abordat subiectul în articolul: Speranță și credință în victorie: Regele Ferdinand I în mijlocul ostașilor săi pe frontul din Moldova (1917). În: *Armata Română și Casa Regală a României: studii și articole prezentate la Sesiunea națională de comunicări științifice dedicată Zilei Arhivelor Militare, Pitești, 26 iulie 2022*. Brăila: Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2022, pp. 177-182.

[15] *Cuvântări de Ferdinand I Regele României*, pp. 102-103.

[16] Iată ce nota în jurnalul său Regina Maria: „Dimineață emoționantă. Am asistat la parada și depunerea jurământului pentru soldații transilvăneni care au fost prizonieri în Rusia (luați de austrieci) și cărora li s-a dat libertatea de a veni să lupte pentru noi. A fost o ceremonie frumoasă și mișcătoare, care ne-a făcut inimile să bată mai tare și ne-a umplut ochii de lacrimi. Arătau impresionant cu toții – înalți, bine îmbrăcați, plini de entuziasm”; Maria, Regina României. *Jurnal de război*. Vol. II, pp. 43-44.

[17] Aceste ecouri sunt consemnate de Vasile Bianu, martor ocular, în jurnalul său: *Însemnări din războiul României Mari*. Tomul I. Cluj: 1926, p. 186.

păcii[18]. În urma consultărilor din cele trei Consilii de Coroană care au urmat (17-19 februarie/2-4 martie 1918), s-a concluzionat că orice rezistență armată era inutilă, ceea ce va determina Guvernul condus de generalul Alexandru Averescu să ia în considerare încheierea păcii[19]. Numai că protestul formulat de Prințul moștenitor Carol față de o asemenea decizie l-a determinat pe premierul Averescu să-și înainteze demisia, astfel că Suveranul, cu speranța unei atitudini mai binevoitoare a Puterilor Centrale, va desemna un nou Guvern, sub conducerea liderului conservator Alexandru Marghiloman (5/18 martie 1918), cunoscut pentru opiniile sale filogermane și care, de altfel, refuzase să plece din teritoriul ocupat de inamic[20].

Aceste vremuri de amărăciune aveau să aducă însă și o neașteptată rază de speranță ilustrată de decizia basarabenilor de a se uni cu Vechiul Regat, prin votul liber exprimat în *Sfatul Țării* (organism de conducere reprezentativ), la 27 martie/9 aprilie 1918. Vestea fusese primită cu multă bucurie la Iași, iar delegația basarabeană, sosită peste câteva zile, întâmpinată cu mare entuziasm[21]. Profund emoționat, Ferdinand I, într-o scrisoare transmisă Președintelui *Sfatului Țării*, afirma cu nădejde: „Un vis frumos s-a înfăptuit. Din suflet mulțumesc bunului Dumnezeu că mi-a dat, în zile de restriște, ca o dulce mângâiere, să văd după o sută de ani pe frații basarabeni revenind iarăși la Patria-Mumă”[22].

Bucuria Unirii Basarabiei avea să fie repede umbrită de presinile exercitate pentru semnarea umilitorului Tratat de Pace separat cu Puterile Centrale și aliații lor, înfăptuită la 24 aprilie/7 mai 1918, la Buftea-București, un tratat care prevedea pierderi teritoriale (Dobrogea și o bună parte a liniei Carpaților), clauze economice și despăgubiri de război extrem de grele[23]. Cu mare amărăciune, Regina Maria consemna: „... pacea aceea oribilă, criminală, care ne va suge sângele și ne va lua viața s-a semnat – s-a semnat. Crima a fost înfăptuită! S-a terminat! Am semnat că ne cedăm libertatea, nădejdile, bogățiile, onoarea, visul. Suntem sclavi, suntem mutilați, ciopârțiți, cu economia distrusă și, de parcă nu era îndeajuns, cei care ne-au făcut asta se așteaptă să le zâmbim – vorbesc despre stabilirea de relații prietenești cu România”[24]. Cu toate acestea, Regele Ferdinand va demonstra mult tact și tărie de caracter, tergiversând ratificarea Tratatului de Pace (care însemna punerea lui în aplicare). Și cum victoria aliaților se profila din ce în ce mai clar, în cele din urmă, s-a ajuns la decizia mobilizării armatei române și reintrarea în război, la 28 octombrie/10 noiembrie 1918. O astfel de înțeleaptă decizie va face ca în momentul semnării armistițiului de la Rethondes-Compiègne între Puterile aliate

---

18 Detaliile respectivei întâlniri i-au fost relatate de Rege consoartei sale, care consemna că Czernin: „Nu i-a lăsat lui Nando [Ferdinand – n.n.] nici o speranță, condițiile de pace sunt absolut inacceptabile, dar dacă nu le primim, spun ei, vom fi șterși de pe fața pământului – țara va dispărea, va fi împărțită între Austria, Bulgaria, Turcia și Germania. Dacă Nando nu vrea să accepte pacea acum, cu condițiile dictate de ei, cei doi împărați [Wilhelm al II-lea și Franz Ioseph – n.n.] i-au trimis vorbă că îl vor urmări cu o ranchiună neobosită și nu vor mai ridica o mână să-l apere, pe el sau familia lui!”; Maria, Regina României. *Jurnal de război*. Vol. II, p. 407.

19 Vezi Ion Mamina, *Consilii de Coroană*, pp. 92-115.

20 Ion Mamina, Ioan Scurtu. *Guverne și guvernanți, 1916-1938*. București: Editura Silex, 1996, pp. 21-22.

21 Maria, Regina României. *Jurnal de război*. Vol. III. București: Editura Humanitas, 2015, pp. 32-33.

22 *Cuvântări de Ferdinand I Regele României*, p. 169.

23 Petre Out. *România în Primul Război Mondial*. Vol. IV. București: Editura Litera, 2017, pp. 69-70.

24 Maria, Regina României. *Jurnal*. Vol. III, p. 93.

și asociate și Germania, care marca sfârșitul Războiului Mondial, România să se afle în tabăra învingătoare.

O nouă etapă pe drumul desăvârșirii unității naționale a românilor se va petrece odată cu realizarea, la Cernăuți, a Unirii necondiționate a Bucovinei cu Patria-mamă, la 15/28 noiembrie 1918. Regele Ferdinand va întâmpina la Iași delegația bucovineană, în frunte cu Iancu Flondor, cu următoarele cuvinte rostite din inimă: „salut cu o nespusă bucurie actul măreț prin care Congresul general al Bucovinei, ca expresiune a voinței poporului întreg al acestui vechi pământ românesc, a hotărât unirea completă a Bucovinei cu Regatul Român”[25].

Dezagregarea Imperiului austro-ugar în toamna anului 1918 va impulsiona lupta națională a românilor ardeleni, încheiată cu istorica decizie a Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 18 noiembrie/1 decembrie 1918, de Unire a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Regatul României. Și parcă pentru a ilustra măreția destinului împlinit, o fericită coincidență a făcut ca exact în aceeași zi, Suveranul României însoțit de Regina Maria, de membrii Guvernului și de trupele armate să intre triumfal în București. Subliniind solemnitatea momentului, Regele Ferdinand avea să afirme cu satisfacție: „Când am luat moștenirea întemeietorului României moderne [Regele Carol I – n.n.], am făgăduit în fața reprezentanților națiunii că voi fi bun român. Cred că m-am ținut de cuvânt. Grele au fost timpurile, mari au fost jertfele, dar strălucită este răsplata, și astăzi pot spune cu fruntea senină: față de Dumnezeu și față de poporul meu, am conștiința curată”[26].

În aceeași zi, în semn de recunoștință față de rolul exercitat de monarh în anii tulburi și plini de sacrificii ai războiului mondial, va avea loc și o mică ceremonie de ridicare la rangul de *mareșal al Armatei Române* a Regelui Ferdinand I, distincție binemeritată[27]. Era pentru prima dată în istoria instituției Armatei Române când se acorda un asemenea grad militar suprem.

Primirea delegației transilvănene la București îi va prilejui Suveranului să rostească un frumos discurs, din care redăm un semnificativ pasaj: „Azi când vedem înaintea minții și înaintea ochilor noștri săvârșită clădirea măreață ce Mihai Viteazul începuse și pe care generații întregi apoi au visat-o, aduc prinosul meu de recunoștință tuturor acelor cari în toate colțurile unde sună dulcele grai românesc au pus sufletul și puterile lor în serviciul idealului național”. Totodată, exprimându-și recunoștința față de sacrificiile generațiilor anterioare și prezente, se arăta pe deplin încrezător și în viitor, întrucât „temeliile sunt puternice, bazate pe principii democratice ce sunt o chezășie pentru dezvoltarea firească a unei vieți sănătoase, ele sunt cimentate prin credința nestrămutată a unui șir întreg de generații, de apostoli ai idealului național, ele sunt și sfințite prin sângele vitejilor mei ostași cari au luptat și au murit pentru unire”[28].

Rolul Reginei Maria în susținerea idealului național va ieși cu pregnanță în evidență cu prilejul campaniei diplomatice din timpul Conferinței de Pace de la Paris

---

25 *Cuvântări de Ferdinand I Regele României,* p. 171.

26 *Ibidem,* p. 124.

27 Ion Giurcă, coord., *Mareșali ai României*. București: Editura Rao, 2013, pp. 140-141; Predecesorul său, Carol I, fusese desemnat feldmareșal al armatei germane în anul 1909 și mareșal al armatei ruse în anul 1912.

28 *Ibidem,* p. 178.

(1919-1920), de recunoaștere internațională a actelor Unirii săvârșite de români și a noilor granițe ale statului. Delegația oficială la Conferință, condusă de Ion I.C. Brătianu, întâmpina dificultăți din ce în ce mai mari din partea foștilor Aliați, care manifestau rezerve față de respectarea convenției din 4/17 august 1916 (angajamente nerecunoscute de S.U.A., putere care intrase alături de *Antanta* în război, în aprilie 1917), invocând în sprijinul atitudinii lor încheierea de către România a păcii separate cu Puterile Centrale. Acesta este, de fapt, momentul în care Regele Ferdinand, împreună cu factorii de decizie de la București, ia în considerație necesitatea unei vizite *neoficiale* a soției sale la Paris și Londra. Fără îndoială, se miza, în acest sens, atât pe însemnătatea apropiatelor relații de rudenie ale Reginei cu Familia Regală britanică, cât și pe farmecul ei incontestabil în purtarea conversațiilor, cu scopul de a domoli pretențiile Marilor Puteri și de a face cunoscute revendicările îndreptățite ale românilor.

Vizita va debuta cu sosirea Reginei la Paris, la 5 martie 1919, prima sarcină fiind aceea de a stabili împreună cu președintele delegației române, Ion I. C. Brătianu, agenda întâlnirilor și problemele de discutat în cadrul acestora. Încă de la început trebuia câștigat de partea României premierul francez Georges Clemenceau, a cărui prestanță, în ceea ce privește intransigența sa, era asociată cu supranumele de „Tigrul", unul dintre cei care-și manifestase deschis nemulțumirea față de încheierea păcii separate. Rezultatele au fost pozitive, dacă luăm în considerație însemnările Reginei în această privință, dar și evoluția ulterioară a evenimentelor, și au fost de natură a-l „îmblânzi" pe omul politic francez[29]. De altfel, așa cum avea să rețină însăși Regina, Clemenceau îi va mărturisi, ulterior, unuia din delegații noștri că: „o regină ca aceasta trebuie primită cu onor militar, cu generalul Foch [comandantul trupelor franceze, apoi al trupelor aliate din Franța în timpul războiului – n.n.] în frunte"[30]. Însuși președintele Franței, Raymond Poincaré, îi mărturisea Reginei Maria că premierul francez devenise mult mai înțelegător față de cerințele românilor la Conferința păcii. De aici înainte, Regina nu va precupeți niciun efort în sprijinul cauzei naționale, consacrându-și cea mai mare parte a timpului întrevederilor, recepțiilor sau dineurilor în compania diplomaților și a oamenilor politici, care astfel își manifestau interesul, înțelegerea și simpatia față de România.

Următoarea destinație era Londra, unde Regina sosește la 12 martie 1919, urmând același ritual al întrevederilor cu diferite personalități ale vieții politice și diplomatice, pentru a face ca interesele României să fie mai bine cunoscute și pentru a contribui la strângerea relațiilor între cele două țări. Și aici a avut consultări cu premierul Brătianu, care urmărea cu mare atenție progresele înregistrate, importantă fiind, în opinia sa, întreținerea de relații excelente cu Familia Regală britanică[31].

---

[29] „Dacă am ajuns la bătrâna lui inimă pătimașă – consemna Regina – cu problemele țării mele nu știu, dar că am oferit o imagine frumoasă țării mele prin surâsul meu, aceasta cred că am făcut-o"; Maria, Regina României. *Însemnări zilnice (decembrie 1918 – decembrie 1919)*. Vol. I, Îngijire de ediție, Introducere și Note de Vasile Arimia. București: Editura Albatros, 1996, p. 79.

[30] *Ibidem*.

[31] *Ibidem*, p. 122.

După aproape două săptămâni istovitoare, Suverana se reîntoarce la Paris, la 29 martie 1919, pentru a diversifica puțin acțiunile la care participa, de la recepții mai mult sau mai puțin fastuoase la interviuri pentru presă și întâlniri cu personaje-cheie la nivelul diplomației europene (premierul francez Clemenceau, premierul britanic David Lloyd George, secretarul de stat Arthur Balfour, lordul Derby, dar și inabordabilul președinte american Woodrow Wilson). De asemenea, la nivelul opiniei publice, Suverana României fusese întâmpinată de demonstrații de afecțiune. Vizita „*neoficială*", extrem de solicitantă, se încheia la 16 aprilie 1919 și putea fi calificată ca fiind un succes[32].

Însă dificultățile erau departe de a fi depășite. Trupele române din Transilvania aveau să se confrunte cu trupele bolșevice conduse de Béla Kun, cel care proclamase Republica Ungară a Sfaturilor (8/21 martie 1919) și încerca să propovăduiască răspândirea bolșevismului. O asemenea acțiune periculoasă a impus înaintarea trupelor române până la Tisa (mai 1919), în timp ce trupele maghiare bolșevizate încercau, printr-o contraofensivă din luna iulie, să recucerească, fără succes, teritoriile pierdute. Pe fondul acestor evenimente, va avea loc vizita Familiei Regale pe frontul din Transilvania și Ungaria, desfășurată între 28 iulie și 3 august 1919. Vom preciza doar că pe parcursul acestui turneu de forță, Suveranii României au fost întâmpinați peste tot cu mare entuziasm, au contribuit la menținerea unui moral ridicat al trupelor, i-au încurajat pe militarii români să-și îndeplinească misiunea încredințată de apărare a teritoriului românesc și de eliminare a elementelor bolșevice turbulente[33]. (*Casa Regală*, vol. I, 2010: 278).

Dar momentele de înălțătoare încredere și siguranță aveau să fie din nou tulburate, de această dată, chiar de un incident ivit la nivelul Familiei Regale. Este vorba despre atitudinea neconformă cu statutul său a lui Carol, care, cu nu an în urmă (august 1918), se căsătorise, fără acordul părinților săi, cu Ioana (Zizi) Lambrino și care acum, la 1 august 1919, făcuse publică intenția mărturisită de a renunța la prerogativele de Principe moștenitor. Chiar dacă respectivul incident avea să fie, în cele din urmă, soluționat, imaginea Principelui moștenitor avea să fie serios zdruncinată[34].

Imaginea monarhiei de *simbol al unității naționale a tuturor românilor* avea să ajungă la apogeu prin ceremonia de încoronare a Suveranilor României la Alba Iulia, în ziua de 15 octombrie 1922[35]. Discursul rostit de Regele Ferdinand I la încoronare ilustrează cu prisosință această afirmație. Reproducem aici un fragment edificator: „Cu adâncă emoțiune primesc, în chip solemn, această coroană, moștenită de la neuitatul și înțeleptul meu unchi ce, ca un simbol al vitejiei românești și al unirii între Domn și Țara plină de fericire, s-a așezat, acum 41 de ani, pe capul întâiului rege al României, după războiul independenței și proclamarea regatului. Atotputernicul ne-a învrednicit s-o vedem azi mai strălucitoare, azi când, în urma

[32] *Ibidem*, p. 156.

[33] *Casa Regală a României în cronicile „neoficiale"...*, Vol. I, p. 278.

[34] Vezi pe larg la Ioan Scurtu. *Criza dinastică din România (1925-1930)*. București: Editura Enciclopedică, 1996, pp. 9-22.

[35] Am detaliat momentul în articolul: *Încoronarea Suveranilor României Maria la Alba Iulia: 15 octombrie 1922*. În: *Porți deschise către civilizație. Constanța XXXII. Centenarul Încoronării*. Coord.: Sorin Marcel Colesniuc, Gabriel Mircea Talmațchi, Lavinia Dacia Dumitrașcu, Cristina Talmațchi. Cluj-Napoca: Editura Mega, 2022, pp. 845-856.

grelelor lupte purtate de întreaga suflare românească, ea simbolizează îndeplinirea acelui mare și sfânt dor secular: unirea tuturor țărilor locuite de români”[36].

Așadar, de la urcarea pe tron în 1914, Suveranii României și-au concentrat întreaga atenție în direcția împlinirii idealului național, unirea tuturor provinciilor locuite de români în granițele aceluiași stat. Pe perioada participării Armatei Române la Marele Război, Regele Ferdinand și Regina Maria au împărtășit alături de supușii lor înfrângerile și succesele militare, momentele de îngrijorare și speranță, de bucurie și tristețe, de umilință și încredere, de lipsuri și împliniri cu o tenacitate admirabilă. La finalul războiului, odată cu realizarea visului național, îndeosebi Regina Maria își va pune la dispoziție întreaga influență și farmecul său personal pentru a-i convinge pe străini de justețea cauzei naționale. În semn de recunoștință pentru contribuția lor de necontestat la împlinirea idealului național și ca o încununare a eforturilor și sacrificiilor în slujba națiunii, românii le vor oferi Suveranilor ceremonia simbolică a Încoronării din octombrie 1922.

[36] *Cartea Încoronării*. București: 1923, nepaginat.